

Koldingbogen

ÅRSTAL:	1983
FORFATTER:	Paul Platz
TITEL:	Hviidsminde 1805 – restaurering 1982
KORT RESUME:	Gården Hviidsmindes restaurering

Hviidsminde 1805 – restaurering 1982

Af Paul Platz

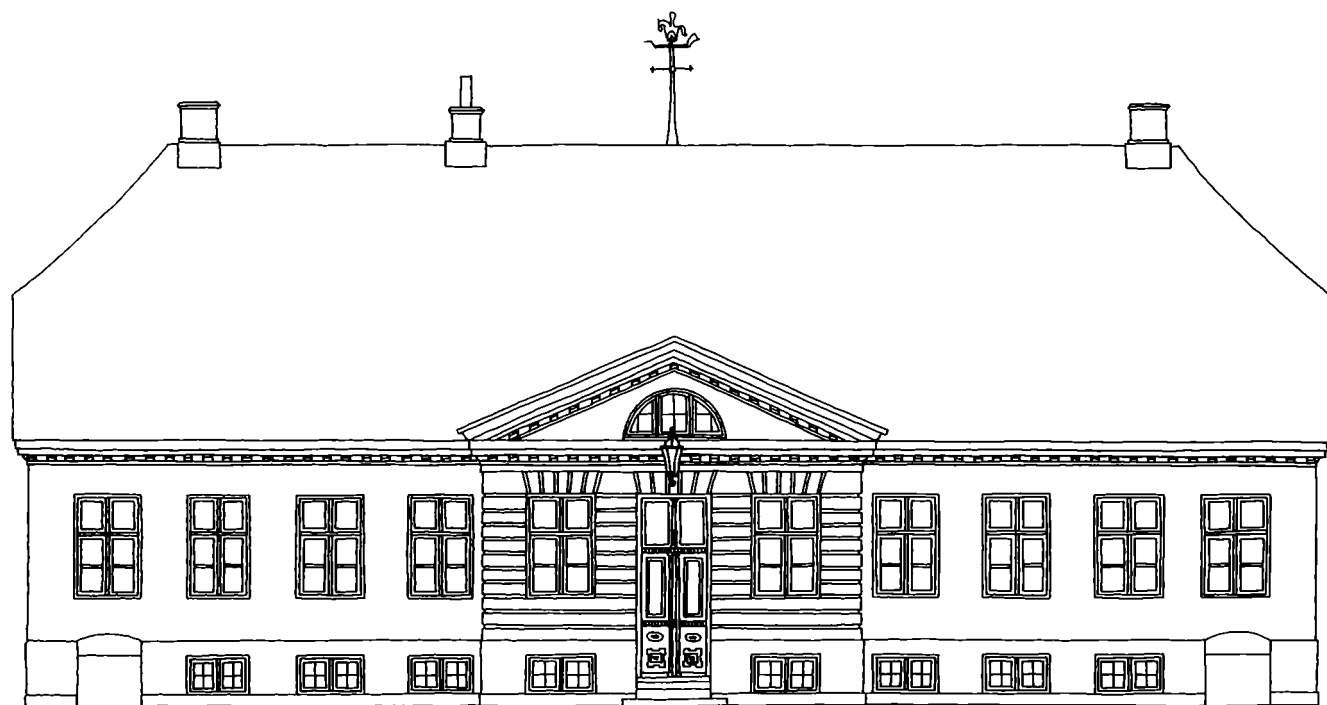
Hviidsminde ligger meget højt, hvorfor der fra den er en storslået udsigt ud over den skovrige egn og Kolding fjord. Oberst af lansenererne, P. M. Hviid, der var slotskommandant på Koldinghus, samlede 1802 ejendommen af parceler fra Bramdrup by og flyttede efter slotsbranden 1808 til Hviidsminde, der blev bygget 1804–05 af en fransk arkitekt, antydes det i la Cours bog fra 1906 om de danske gårde. Andre mener, at det var den landskendte danske arkitekt C. F. Hansen eller en discipel af denne. At huset skulle være et af C. F. Hansens huse støttes af en række karaktertræk i såvel exterior som grundplan.

Hovedbygningen udgør med den trefløjede ladegård et grundmuret, hvidkalket anlæg af sjælden fin helhed. Den pyntelige hovedbygning er i 1½ etage med høj kælder og viser mod gården 11 fag og mod haven ni fag. Bygningen domineres af den rigt behandlede, brede midterrisalit, der på gårdfacaden står refendfuget under en lav trekantsfronton med et halvrundt vindue, medens den på havefacaden skyder sig frem i en oval, der er ført op i to etager og prydet med spinkle, kanellerede, ioniske pilastre. Under det store, halvt afvalmede tag er om hele bygningen trukket en bloktandsfrise. Det teglhængte herskabshus

er med lave mure sammenbygget med den ganske enkelt udførte, trefløjede, stråtækte ladegård. Det lille sluttede gårdsrum beherskes af to vældige kastanje-træer.

Over for hovedbygningen lå tidligere laden med to gennemkørsler på tværs, og i vinkel på dens nordlige gavl lå ko- og hestestald. Indkørslen til gården var mellem ladens gavl og dens sidelænge, der rummede lade, vognport og materialerum m. m. Ved hovedbygningens nordlige gavl lå en bygning med boliger for tyendet, og i vinkel til denne, ind mod gården, var svinestald m. m.

Haven, der blev anlagt af kom-

MOD GÅRDEN

mandant Hviid med assistance af en italiensk slotsgartner fra Koldinghus, ligger mod øst og syd. Foran hovedbygningens facade var anlagt en stor jordhøj med plæner og blomsterrabatter, og i havens østlige side strækker sig en hundredårig lindeallé i hele havens længde.

Gårdens samlede tilliggende var efter oberst Hviids sammenlægning omkring 1811: 90 tdr. land, deraf ager 77, eng 5, skov 5, have og gårdsplads 3 tdr. land.

Tidligere ejere af Hviidsminde: oberst Poul M. Hviid (d. 1830), hans svigersøn A. C. F. Hein til Dyrehavegård, konsul Gräbert, kammerjunker C. Hänichen, løjtnant C. U. Westen Halling, Winkel og fra 1876 P. J. Eefsen, fra hvem den (11 tdr. hartkorn) 1904 kom til brødrene H. og J. Boysen for 87.000 kr. 1925 blev den af brødrene Jacobsen mageskiftet med Hesselballegård, tilhørende proprietær Schultz. 1932-62 ejedes den af arkitekt H. C. Rasmussen, som for 2.175.000 kr. solgte den til Kolding kommune.

Arkitekt H. C. Rasmussen og

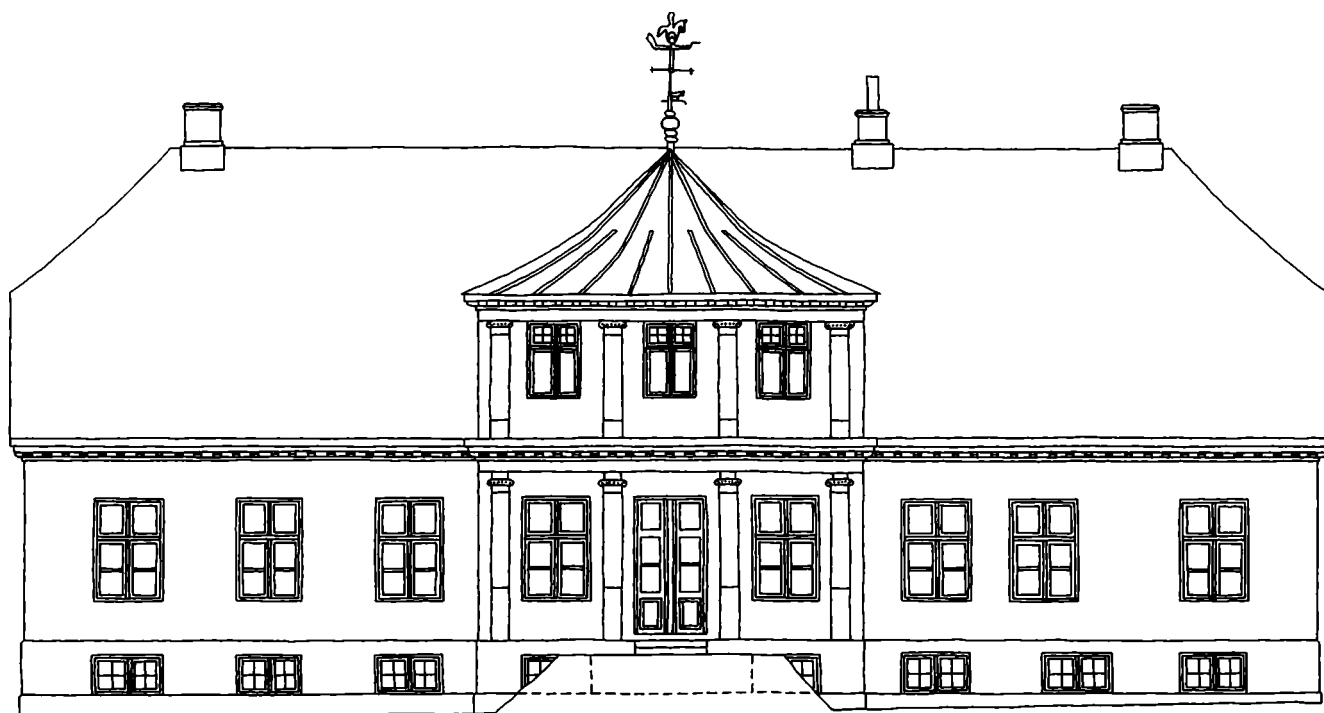
frue, der boede og drev gården mønsterværdigt gennem 30 år, komplementerede det smukke bygningsanlæg, men blev samtidig de sidste egentlige landbrugere på stedet, idet Kolding kommunes overtagelse af gården primært havde til formål at skaffe jord til 1960ernes store parcelhusudstyknings. Kolding har nu her på dels Hviidsmindes og dels på Bøgelunds jorder en af sine bedste udstyknings, kendt som Sjællandsvej-kvarteret.

Hviidsmindes hovedbygning og ladegård gik nu ind i en slags venteperiode fra 1962-82, hvor først Kolding kommune og siden ingeniør Jacobsen, Roskilde, søgte at finde en passende anvendelse for bygningsanlægget. I ingeniør Jacobsens ejerperiode havde en lang række unge mennesker med forbindelse til Kolding Rideklub en rimelig opstaldningsmulighed her på Hviidsminde. Men usikkerheden om stedets fremtidige anvendelse og den fysiske afstand for ejeren, bevirkede et tiltagende forfald.

I 1982 blev gården overtaget af

Bente og Jan Bernth, »Bernth Design«, som med ildhu har kastet sig over nyindretning og restaurering af gårdens bygninger. Der er skabt nyt liv på stedet. Landbrugets produktionsbygninger er blevet ramme om en ny produktion, og rummer nu konfektionssystue, tegnestue og dertilhørende administration af distribution til ind- og udland. Og dermed får det før så amputerede hovedhus igen noget at være hoved for. Her bor familien Bernth, der skaber og driver stedets produktion, kendt af Koldings borgere fra detailbutikken hjørnet Munkegade/Jernbanegade og i det meste af Nordeuropa for deres Bernth Design.

Der har været noget meget livsbekræftende i først at rejse rammerne om stedets produktion og dermed give stedet den nødvendige økonomiske basis, og siden at restaurere hovedbygningen, der både har familiemæssig og repræsentativ karakter, hvilket formodentlig er helt i overensstemmelse med oberst P. Hviids intentioner, da han byggede Hviidsminde for 175 år siden.

MOD HAVEN

Nyindretning af produktionshuset

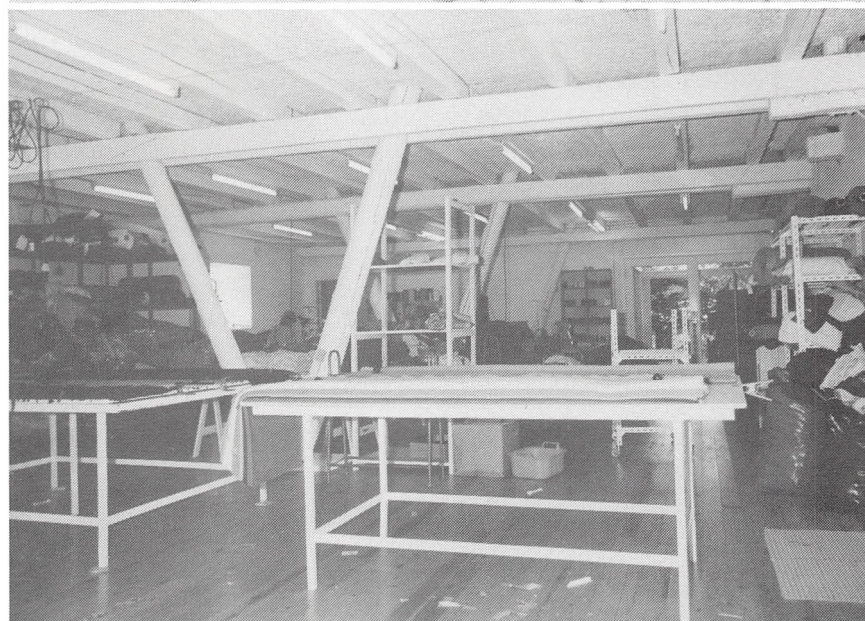
Laden med højt til loft og store åbne spænd var det mest velegnede rum til ny produktion. Der er indlagt et »stænge« som synligt loftbjælkelag. Nye fyrretræsgulve er lagt. Ladeportene er bevaret som nogle gigantiske skodder, og indenfor disse er opsat spinkle dørpartier af træ og glas, der følger de gamle, murede, buede overliggere. Rummets eneste faste opdeling udgøres af ladens store V-formede bærende hovedkonstruktioner. Staldvinduerne er forsynet med et ekstra lag glas, og væggene er bevarede hvidkalkede. Resultatet er et moderne lyst produktionsrum. Trofasthed overfor de traditionelle byggematerialer giver et behageligt indeklima året rundt uden bekostelige tekniske kunstgreb.

Personaleindgangen ved den gamle hestestald er med sin chaussebrolægning og hvælvede loft enhver statelig hestestald værdig. Hestestalden er der endnu, men ligger nu tom af brandsikkerhedsgrunde og udgør en reserve som udvidelsesareal for produktionen. Hestehold er dog stadig sikret ved bevarelse af en nyere fritliggende hestestald med fast tag. Denne stald er intakt og i brug.

Hovedbygningen

Står på en måde med sin symmetri som streng nyklassisk og alligevel venlig overfor beskueren.

Omkring husets midterakse er placeret forhal og havestue. Forhallen har indvendige trapper fra niveau til den høje stueetage, og to symmetriske små »huse« i forhallen indeholder henholdsvis toilet og skjult opgang til husets 1. sal. Havesalen er oval og er som dominerende inventar udstyret med et marmorbord af samme form. Dette rum bruges især som repræsentativt spisestue og møderum. I havesalen står en helt rund kakkeldovn og i den hosliggende opholdsstue står endnu en rund kakkeld-

ovn. Kakkelovnene er bygget op af stentøjskakler af typen »Kellinghusen«. Disse to kakkelovne skulle oprindeligt have stået på Koldinghus, og derfor er det tinglyst på Hviidsminde, at nedrives kakkelovnene, skal disse tilbageleveres til Koldinghus.

Kakkelovnene skulle imidlertid være retsmæssigt erhvervet af oberst P. M. Hviid, idet det er protokolleret ved en auktion efter branden på Koldinghus, at to stk. »tromleovne« skulle være solgt.

Køkkenet har så sent som omkring 1962 været i husets rummelige underetage tillige med fadbure og pigekamre m. m. Det er hensigten at restaurere det gamle køkken og anvende dette som grovkøkken. Der er nu i det tidligere anretterrum indrettet et nutidigt spisekøkken, hvor familien Bernths franske relationer ikke fornægter sig.

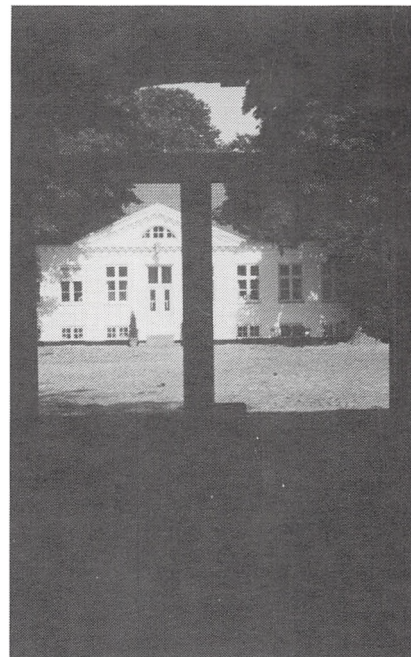
Der er ved istandsættelsen givet god støtte til de forskellige dispositioner fra fredningsstyrelsen. Der

har været enighed om at fastholde de oprindelige materialevalg, som er karakteristiske for nyklassisismens puritanisme.

De hvidskurede gulve er rensede og istandsat. Stuehuset er renoveret. Originale vinduer og hoveddør er af så god en stand, at de har kunnet istandsættes. Vinduerne er blevet supplerede med forsatsrammer. Alle vægge og træværk er malet hvide. Under istandsættelse viste der sig i opholdsstuen nogle spændende vægmalerier, der imidlertid ville blive meget kostbare at renovere, hvorfor man på nuværende tidspunkt valgte at male dem over, hvilket ikke hindrer en senere istandsættelse.

Tagetagen, der tidligere har været ret sparsom udnyttet, vil blive helt nyindrettet, selvfølgelig med respekt for »det runde værelse«, hvortil stedets genganger-historier knytter sig.

Restaureringen er forestået af Arkitekttegnestuen Pakhustorvet ApS ved Paul Platz.

Som kuriosum kan nævnes, at dette arkitektfirma er et af de arvtagere af den arkitektvirksomhed, som arkitekt H. C. Rasmussen, Hviidsminde, startede i trediveerne og drev frem til først i tresserne.

